

DIENST

Pastor in beweging

Te goeder trouw dwalen

Ouderling en huisbezoek - een terugblik

Ouderen en stille armoede

55e jaargang nummer 1

januari
2007

In dit nummer

151
Redactioneel

Rien van Dongen

152
Ouderlingen

Ouderling en huisbezoek Peter van de Kamp

156
Kerkrecht

Te goeder trouw dwalen Kornelis Harmannij

159
Bijbel op bezoek

Verborgenen overwinningen Corné Alderliesten

160
Kerkelijk werkers

Pastor in beweging Hans Meerveld

165
Boekbespreking

Leven uit de Bron Wim de Groot

173
Diaconaat

AOW in veel situaties
ontoereikend Dirk-Albert Prins

170
Diaconaat

Vrijwilligerswerk in de kerk Dirk-Albert Prins

175
Diaconaal Steunpunt

Bijeenkomsten over
schuldhulp een succes Dirk-Albert Prins

175
Persbericht

De Driehoek in de pastorie

176
*Column
Alleen*

Pieters

DIENST

55e jaargang 2006

nummer 1

januari 2007

DIENST geeft concrete toerusting en ondersteuning, gericht op de dagelijkse praktijk in de gemeente, ten behoeve van bijzondere pastorale en/of diaconale taken in de gemeente. DIENST richt zich op ambtsdragers, predikanten, kerkelijk werkers en het gemeentepastoraat/diaconaat binnen de gereformeerde kerken (vrijgemaakt).

Redactie:

Er staat een vacature open!
Peter van de Kamp, Zwolle
Rien van Dongen, eindredacteur
Hans Meerveld, Hasselt
Jacqueline van der Ziel-Visser, Zwolle

Redactiesecretariaat:

Ebel Geertsema
Kameelvinder 16
3822 AR Amersfoort
Telefoon: (033) 480 16 60
E-mail: ebel@geertsema.com

Administratie:

J.A. Kieft-Boersema
Catharinadaal 33, 6715 KA Ede
fax (084) 716 54 15
E-mail: administratie.dienst@kiefte.net

Nieuwe abonnees en adreswijzingen dienen **schriftelijk** aan de administratie doorgegeven te worden.

Betaling van abonnementsgeld te voldoen na ontvangst van acceptgiro of factuur.

Abonnementsprijs: € 7,20 per jaar.

Gironummer 4921087
t.n.v. Stichting Dienst, Ede

Artikelen uit Dienst zijn op cassette beschikbaar voor mensen die een leeshandicap hebben.

Info: Stichting De Luisterpost / Bralectah, Zwolle
(038 - 427 04 48). E-mail: lpb@gbouw.nl

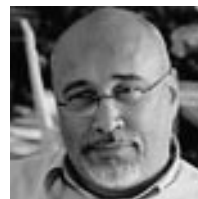
ISSN 0167 - 2401

Artikelen in Dienst zijn digitaal
beschikbaar via de website:
www.blad-dienst.nl

Redactioneel

Toerusting voor ambtsdragers

Rien van Dongen

*Wederom een Dienst op uw deurmat. Of ontvangt u dit blad via uw scriba?
Op zich maakt dat niet zo veel uit. U ontvangt het.*

Dienst 2006-5, het vorige nummer, ontving u erg laat. De reden daarvoor lag in computerpe-rikelens bij uw eindredacteur. Daardoor ontving u dat nummer pas in december. De redactie sprak ooit uit dat je in een vakantieperiode de lezers geen Dienst moet toezenden. Dat is de reden dat u dit nummer ook later ontvangt.

Nog meer huishoudelijk nieuws...

Het is al weer geruime tijd geleden dat wij meldden dat we afscheid genomen te hebben van redactielid Wim de Groot. Wel een jaar lang stond in het colofon het hatelijke zinnenetje: "Er staat een vacature open!" Maar op-eens is de vacature vervuld. Een nieuw redac-tielid kan aan u worden voorgesteld: Arnoud Malenstijn. In een volgende Dienst hopen we dat Arnoud zich aan u wil voorstellen.

Zo waren we zomaar weer op sterkte en zaten we in vergadering bijeen om met elkaar de plannen voor de komende periode door te spreken. Al pratend kwamen we bij het takenpakket van redacteur Hans Meerveld. Tussen neus en lippen meldde hij zomaar dat hij vanwege zijn werkdruk prioriteiten moest stellen. U raadt het al, Hans was genoodzaakt zijn bijltje er bij neer te leggen. Hij vroeg geen eens ontheffing, hij nam het zomaar... Het leek wel een kerkenraad. Aantreders en tussentijdse aftreders wisselen elkaar af met een soort van vanzelfsprekendheid alsof het allemaal maar gewoon is... Maar, en dat is in Hans te prijzen, het bijltje werd niet zomaar neergelegd, het werd gelijk doorgegeven. Hans wist namelijk te melden

dat Henk Geertsema bereid was gevonden hem op te volgen in de redactie. Reden om Hans onmiddellijk een pluim te geven.

Pluim en dankzegging

Vandaar: Hans, bedankt voor je inzet voor het redactiewerk. Jouw portefeuille bevatte de rubriek Kerkelijk Werk. Aan de Gereformeerde Hogeschool was je een tijdlang coördinator voor de opleiding Kerkelijk werk / Godsdienstleraar. Vanuit die hoedanigheid wist je de Dienst-lezer te dienen met informatie op dit terrein. Een terrein dat we steeds meer ook in de GKv-kerken ontgonnen zien worden. We volgen dat proces op de voet. We wensen je veel zegen bij je werk aan de Theologische Universiteit Kampen en de Gereformeerde Hogeschool te Zwolle, waar vooral het werken aan betekenisvolle cate-chese je volle aandacht heeft. In opleiding maar ook in de ontwikkeling van methode. Dank ook dat je onmiddellijk een opvolger in de redactie wist aan te dragen.

Ook Henk Geertsema hopen we nader aan u voor te stellen in de volgende Dienst.

Tenslotte...

Rest mij u deze Dienst 'binnen te leiden'. Diverse actualiteiten worden u aangereikt. Op verschillende terreinen: op het gebied van praktisch pastoraat en diaconaat. Actuele informatie over de Kerkelijk Werker, het laatste artikel van redacteur Meerveld. Maar ook een actuele bijdrage van onze kerkrecht-medewerker Harmannij. Kortom, lezing van harte bij u aanbevolen.

Ouderlingen

Ouderling en huisbezoek

Een terugblik op huisbezoek -1-

Peter van de Kamp

Nogal bekend is (was?) de typerende beschrijving van het ouderlinghuisbezoek door de in 1970 overleden hervormde theoloog Van Ruler: "Hij gaat op huisbezoek. Hij kijkt, of het zaad van het goddelijke Woord, dat in de prediking is uitgestrooid, al opkomt. Hij doet er wat kunstmest bij. Hij wiedt zo nodig het onkruid. Want het gaat er om, niet dat het heil gepredikt wordt, maar dat het door mensen geleefd wordt, dat Christus dus gestalte in ons krijgt en dat het leven zodoende geheiligt wordt." Deze typering van herderswerk met de tekening van een tuinman is te vinden in zijn (postuum uitgegeven) boek Blij zijn als kinderen. Een boek voor volwassenen uit 1972.

Typering van herderswerk met de tekening van een tuinman.

In de vorige en in deze jaargang van ons blad zijn verschillende artikelen geschreven over het huisbezoek. Ik denk dan aan de drie artikelen van Margé Buitinga-Ploegman (in 53/4 van 2005, 54/1 van 2006 en 54/3 van 2006) en aan het artikel van Hans de Wolf over twee- of éénmanshuisbezoek (ook in 54/3 van 2006). Het leek de redactie goed om nog eens terug te kijken naar die artikelen, omdat het huisbezoek een belangrijk instrument in het pastoraat is, terwijl er juist ook stemmen opgaan om het huisbezoek maar af te schaffen. Dat terugkijken zal ik vooral in een tweede artikel doen. In dit eerste terugblikartikel wil ik op een andere vraag ingaan.

Voor alle duidelijkheid: hoewel huisbezoek gewoon een bezoek aan huis betekent (op allerlei manieren, door allerlei mensen), gaat het in dit artikel over 'huisbezoek' in een specifieke betekenis. Huisbezoek als instrument of werkvorm van het ambtelijk pastoraat: één

of twee ouderlingen brengen een pastoraal bezoek aan één of meer gemeenteleden in hun thuissituatie, waarbij (al of niet aan de hand van een thema) gesproken wordt over het leven met God.

Een vraag vooraf

In het kerkverband van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt (en dat geldt in mindere of meerdere mate ook voor de Christelijke Gereformeerde Kerken en de

Nederlands Gereformeerde Kerken) bestaan soms forse verschillen betreffende de manier waarop het pastoraat in een plaatselijke gemeente vorm krijgt. In

Het punt in geding is dat er situaties zijn ontstaan waarin de ouderlingen niet meer altijd zelf alle gemeenteleden bezoeken en evenmin altijd overal huisbezoek brengen

sommige gemeenten is het klassieke huisbezoek de enige officiële vorm van pastoraat, terwijl in andere gemeenten in plaats van het huisbezoek gekozen is voor onderling pastoraat, waarbij ouderlingen op een bepaalde manier ingeschakeld worden. Vaak is het zo

dat in een bepaalde gemeente verschillende werkvormen en werkstructuren naast elkaar bestaan. Het punt in geding is dat er situaties zijn ontstaan waarin de ouderlingen niet meer altijd zelf alle gemeenteleden bezoeken en evenmin altijd overal huisbezoek brengen. En daar hoort de vraag bij: klopt dat wel? Want Kerkorde en Bevestigingsformulier zeggen en gaan ervan uit dat de ouderlingen dat wel (moeten) doen. Het gaat inderdaad om een vraag vooraf. Want als het antwoord is dat het niet klopt, dan heeft verder nadenken over andere vormen van pastoraat dan het huisbezoek weinig zin.

‘Ten minste eenmaal per jaar’

Laat ik voor het gemak de termen ‘oude’ en ‘nieuwe’ situatie gebruiken. De ‘oude’ situatie is dan de situatie waarin de gemeente onderverdeeld is in ouderling-wijken en de ouderlingen via het huisbezoek actief zijn in het pastoraat. De ‘nieuwe’ situatie is de situatie waarin in plaats van of naast het huisbezoek ook andere vormen van pastoraat (zoals onderling pastoraat via kleine groepen) gebruikt worden. In die ‘nieuwe’ situatie komt de ouderling niet meer of veel minder op alle adressen in zijn wijk. Dat hangt samen met het verschil tussen de ‘oude’ en de ‘nieuwe’ situatie: de ‘basale’ pastorale zorg die de ouderling geeft in de ‘oude’ situatie (via bezoeken, vooral het klassieke huisbezoek) wordt overgenomen door bijvoorbeeld de kleine groep die maandelijks bij elkaar komt. Maar kan ik het bij de constatering laten dat in de ‘nieuwe’ situatie de ouderling zelf niet meer of veel minder op alle adressen in zijn wijk komt? Is het niet juist hun taak volgens de Kerkorde en het bevestigingsformulier om de gemeenteleden te bezoeken? De Kerkorde zegt (herziene versie van 1978) in artikel 21:

De taak van de ouderlingen is in herderlijke zorg de gemeente te regeren, samen met de dienaren des Woords. (...) Zij leggen zo dikwijls huisbezoek af als goed is voor de opbouw van de gemeente, ten minste eenmaal per jaar. Ook moeten zij samen met de predikanten de tucht bedienen en zorgen dat in de gemeente alles op gepaste wijze en ordelijk gebeurt.

Het Formulier voor de bevestiging van ouderlingen en diakenen (herziene versie van 1981) beschrijft de taak van de ouderlingen met drie aspecten. Bij het eerste aspect wordt o.a. het volgende genoemd: *In de eerste plaats zien zij erop toe, dat elk lid van de gemeente zich in belijdenis en wandel gedraagt naar het evangelie. Zij bezoeken trouw de leden van Christus’ gemeente, om hen met het Woord van God te vertroosten, te vermanen en te onderwijzen.*

Huisbezoek als pastoraal instrument bij uitstek?

In de ‘oude’ situatie wordt basale pastorale zorg geboden via het huisbezoek door de ouderlingen. Vanuit het huisbezoek wordt aanvullende pastorale zorg gegeven waar dat nodig is (omdat één bezoek per jaar voor verschillende gemeenteleden ontoereikend is).

Bij die aanvullende pastorale zorg kunnen zowel gemeenteleden als professionele pastores worden ingeschakeld. In die zin is het (klassieke) huisbezoek het pastorale instrument bij uitstek dat bepalend is voor de organisatiestructuur van het pastoraat in de gemeente. In de ‘nieuwe’ situatie kan de basale pastorale zorg geboden worden via kleine groepen en dan is het onderling pastoraat via kleine groepen bepalend voor de organisatiestructuur van het pastoraat.

Het huisbezoek is niet meer het pastorale instrument bij uitstek

Daarbij is het huisbezoek niet meer het pastorale instrument bij uitstek dat bepalend is voor de pastorale structuur van de gemeente. Duidelijk is dat de Kerkorde ervan uitgaat dat de ouderlingen de 'uitvoerders' van het pastoraat zijn. Dat geldt ook van het bevestigingsformulier. Dat was ook de praktijk in de jaren 70 en 80 van de vorige eeuw toen deze kerkelijke documenten werden herzien. Dat wil zeggen: er zijn geen aanwijzingen dat in de Kerkorde en in het bevestigingsformulier rekening gehouden wordt met andere vormen van pastoraat dan het huisbezoek. Maar dat betekent ook dat het ambtelijk pastoraat (door ouderlingen) in de huidige situatie (de 'nieuwe' situatie!) in een andere context staat dan de context die in de Kerkorde en het bevestigingsformulier wordt verondersteld.

In het grootste deel van de twintigste eeuw zijn de ouderlingen de 'uitvoerders' van het pastoraat via het huisbezoek. Dat was ook (globaal gesproken) de praktijk in de eeuwen ervoor. Artikel 21 in de herziene Kerkorde (1978) is artikel 23 in de oude Kerkenordening (1905) waarvan de formulering teruggaat op de tekst die vastgesteld werd door de Synode van 's Gravenhage-1586. In de oudere 'redacties' zijn huisbezoek en avondmaal ('Nachtmaal') aan elkaar gekoppeld, een koppeling die in de herziene Kerkorde (1978) is losgelaten (zie www.kerkrecht.nl). Het herziene Formulier werd definitief vastgesteld door de Synode van Arnhem-1981. Het gaat terug op een formulier dat door de Synode van Kampen-1975 aan de kerken werd gerepresenteerd. Dit bevestigingsformulier gaat terug op een formulier waartoe de Synode van 's Gravenhage-1586 het

initiatief nam (zie C.Trimp, *Formulieren en gebeden. Een beschrijving van de liturgische formulieren en gebeden in het gereformeerde kerkboek*, [Van den Berg] Kampen 1978, 63-66).

Bovendien is artikel 21 van de Kerkorde ook meer dan een 'uitvoeringsartikel'. De bedoeling van het artikel is vooral om vast te leggen dat de ouderlingen (samen met de predikanten) verantwoordelijk zijn voor de pastorale zorg in de gemeente. En daarmee wil dit artikel (net zoals het bevestigingsformulier) om zo te zeggen garanderen dat de ouderlingen ervoor zorgen dat gemeenteleden (een minimum aan) pastorale zorg ontvangen, in de naam van Christus. In de gemeente van Christus moet gewaarborgd zijn dat er pastoraal voor mensen wordt gezorgd en het moet helder zijn wie daar verantwoordelijk voor is.

De cruciale vraag is daarom: wordt in plaatselijke kerken waarin ouderlingen samen met gemeenteleden actief zijn in het pastoraat, recht gedaan aan de bedoeling van artikel 21 van de Kerkorde, namelijk dat de ouderlingen hun verantwoordelijkheid nemen voor de pastorale zorg in de gemeente en behartigen dat gemeenteleden (een minimum aan) pastorale zorg ontvangen? Het antwoord is 'ja'. Die verantwoordelijkheid van de ouderlingen is onveranderd, ook al doen zich in de concrete uitvoeringspraktijk van die pastorale zorg veranderingen voor. Het is zelfs zo dat verschillende gemeenteleden via de werkwijze met kleine groepen veel vaker en regelmatigere pastorale zorg ontvangen dan in de situatie/context die in de Kerkorde en het bevestigingsformulier wordt verondersteld.

Er zijn geen aanwijzingen dat in de Kerkorde en in het bevestigingsformulier rekening gehouden wordt met andere vormen van pastoraat dan het huisbezoek.

Kortom: in de huidige situatie gaat het in het pastoraat soms op een wat andere manier dan de Kerkorde aangeeft. En daarover moet je geen verstoppertje spelen. In plaatselijke kerken die bijvoorbeeld een kleine-groepengerk willen zijn, is inzake pastoraat sprake van een situatie waarmee in de Kerkorde en het bevestigingsformulier niet wordt gerekend. Maar aan de bedoeling van de Kerkorde wordt recht gedaan.

Zorgwekkende ontwikkeling?

De meeste ouderlingen die ik ken, brengen regelmatig bezoeken op allerlei adressen. Zij hebben hun handen vol aan het bezoeken van mensen die aanvullende of specifieke pastorale zorg nodig hebben. Met andere woorden: of het nu in het kader is van het huisbezoek of niet, de meeste ouderlingen blijven “trouw de leden van Christus’ gemeente bezoeken” (bevestigingsformulier) en “leggen zo dikwijls bezoek af als goed is voor de opbouw van de gemeente”. Maar omdat er in redelijk veel plaatselijke kerken intussen ook sprake is van onderling pastoraat, gebeurt het dat de ouderlingen niet meer regelmatig op alle adressen in hun wijk komen. Zij komen niet “ten minste eenmaal per jaar” (Kerkorde) bij alle gemeenteleden van hun wijk op huisbezoek. Ik zou dat een zorgwekkende ontwikkeling vinden als de oorzaak zou zijn dat de praktijk van het huisbezoek afbrokkelt, terwijl er niets tegenover staat. Ik beseft dat er situaties zijn waarin het huisbezoek wegvalt vanwege onwil en traagheid. Maar vaker nog gaat het erom dat het bieden van basale pastorale zorg gerealiseerd wordt door andere vormen van pastoraat dan het huisbezoek. Daardoor heeft de ouderling vaak iets meer ruimte heeft om zijn aandacht te richten op gemeenteleden die aanvullende pastorale zorg nodig hebben. Het klopt inderdaad dat ouderlingen zich niet altijd houden aan de regel van artikel 21 van

de Kerkorde als het gaat over het “ten minste eenmaal per jaar” bezoeken van alle adressen in hun wijk. Maar daarbij moet je wel doorvragen naar de achterliggende reden. Houden zij zich niet aan die regel van de Kerkorde vanwege tijdgebrek of onwil óf is het eenmaal-per-jaar-huisbezoek overbodig geworden vanwege het eenmaal-per-maand van het onderling pastoraat? Dat maakt wel verschil. Je moet ook doorvragen naar de achterliggende verantwoordelijkheid. Nemen ouderlingen hun verantwoordelijkheid voor de pastorale zorg in de gemeente, ook al komen ze niet zelf op alle adressen van hun wijk, óf laten ze die verantwoordelijkheid liggen? Ook dat maakt verschil.

Antwoord

Een belangrijk uitgangspunt voor bezinning op het huisbezoek door ouderlingen is niet dat het huisbezoek zelf een onvervangbaar instrument is, maar dat ouderlingen verantwoordelijk zijn voor visie en beleid, voor organisatie en goede voortgang inzake het pastoraat in de gemeente.

Ik stelde de voorvraag of het wel klopt met Kerkorde en Bevestigingsformulier dat ouderlingen niet meer altijd zelf alle gemeenteleden bezoeken en evenmin altijd overal huisbezoek brengen. Mijn antwoord is dat de bedoeling van de Kerkorde is dat de ouderlingen er verantwoordelijk voor zijn dat gemeenteleden pastorale zorg ontvangen. Die verantwoordelijkheid blijft gelden, ook als ouderlingen niet overal zelf op (huis-)bezoek komen. Een belangrijk uitgangspunt voor bezinning op het huisbezoek door ouderlingen is niet dat het huisbezoek zelf een onvervangbaar instrument is, maar dat ouderlingen verantwoordelijk zijn voor visie en beleid, voor organisatie en goede voortgang inzake het pastoraat in de gemeente.

Kerkrecht

Te goeder trouw dwalen

Kornelis Harmannij

Jan en Annemarie van Dijk verwachten hun eerste kind. Dat vertellen ze door de telefoon aan hun wijkouderling. Maar ze vragen ook of hij langs wil komen. "Want we hebben een probleempje". Als de ouderling hen bezoekt, blijkt dat te zijn dat ze "na veel studie en gebed" tot de overtuiging zijn gekomen dat de Bijbel de kinderdoop niet kent. Als straks hun kind geboren wordt, zouden ze er grote moeite mee hebben als het gedoopt zou moeten worden. Ze melden dat nu maar vast, dan weet de kerkenraad waar hij op rekenen kan.

De ouderling weet niet goed wat hij hiervan zeggen zal. Hij neemt het mee naar de kerkenraad. Enig spuurwerk brengt daar een besluit boven tafel uit 1914, toen de generale synode van 's-Gravenhage uitsprak "dat onze gereformeerde kerken steeds hebben geoordeeld, dat naar het voorbeeld van de apostolische kerk tolerantie kan worden geoefend jegens broeders die te goeder trouw in enig stuk van de leer dwalen, mits dit niet enig fundamenteel stuk van de waarheid raakt, de dwalenden bereid zijn zich beter te laten onderrichten, en beloven voor dit gevoelen geen propaganda te maken, waarbij het natuurlijk vanzelf spreekt, dat zulke broeders, zolang ze in dat gevoelen volharden, in geen geval voor enig ambt in de kerk verkiesbaar zijn". Veelzeggend detail was dat de synode dit uitsprak in het geval van iemand die zich had uitgesproken tegen de kinderdoop. De kerkenraad stelt met opluchting vast dat hij nog niet hoeft te besluiten om Jan en Annemarie vanwege hun jongste onthulling af te houden van het avondmaal. Maar wat moet er straks gebeuren, als hun kind inderdaad geboren is? Je kunt dat kind toch niet ongedoopt laten? Allerlei suggesties worden gedaan. Maar ze

blijken geen van alle houdbaar. Een ouderling meent wel eens iets gelezen te hebben over grootouders, die de doopvragen beantwoorden. Maar kan en mag je zo de eigen ouders buiten spel zetten? Een ander vindt dat "broeder en zuster Van Dijk" zich gewoon moeten voegen naar de kerkelijke regels, "desnoods met behoud van gevoelens". Maar hoe moeten ze dan de eerste doopvraag beantwoorden, dat onze kinderen "behoren gedoopt te zijn"? Daar kunnen ze toch niet met een goed geweten 'ja' op zeggen? Dan neemt de discussie een plotselinge wending. "Je kon dit zien aankomen". Want Jan en Annemarie hebben nogal wat vrienden "in evangelische kring". Ze schijnen daar ook regelmatig te kerken. Een ouderling vindt dat het stel maar eens een duidelijke keuze moet maken: gereformeerd blijven, maar dan ook je kind laten dopen, of je kind ongedoopt laten, maar dan ook overstappen naar die evangelische gemeente. Anderen knikken instemmend. "Wij moeten dat hier niet hebben".

Wie hoort er bij de kerk?

Het staat in art. 29 NGB: "Zij die bij de kerk horen, zijn te kennen aan de kenmerken

Maar wat moet er straks gebeuren, als hun kind inderdaad geboren is? Je kunt dat kind toch niet ongedoopt laten?

van de christenen, namelijk aan het geloof en hieraan dat zij, na de enige Heiland Christus aangenomen te hebben, de zonde ontvluchten en de gerechtigheid najagen, de ware God en hun naaste liefhebben, niet naar rechts of links afwijken en hun oude mensen met zijn werken kruisigen". Dat neemt niet weg, zegt artikel 29 vervolgens, dat er nog veel zwakheid in hen is. Ze moeten blijven vechten tegen de zonde. En het blijft nodig dat ze zich telkens door Gods woord laten corrigeren in hun gedachten over allerlei zaken. Wie heeft er altijd het volle zicht op de waarheid? Ook onder oprechte christenen komen veel misvattingen voor, over de uitverkiezing, over de eindtijd, over de drie-eenheid, over de schepping, over de kerk, en ga zo maar door.

In de meeste gevallen heeft dat niet direct praktische consequenties. Het blijft bij wat vreemde uitlatingen, die soms weerwoord oproepen, maar minstens zo vaak onweersproken blijven. We verdragen het van elkaar. Bij de afwijzing van de kinderdoop ligt dat anders. Doop en avondmaal zijn de zichtbare bouwstenen van de kerk. Afwijkende opvattingen daarover leiden al gauw tot opvallend afwijkend gedrag: wegblijven bij het avondmaal, overdopen. Of dus dat de kinderen niet ter doop worden aangeboden. Geen kleinigheid! De hierboven aangehaalde synode-uitspraak uit 1914 mag dan ook niet zo worden gelezen, alsof de kinderdoop tot een onbeduidende bijzaak wordt verklaard. De kwestie is een andere. Doorslaggevend voor de vraag wie er bij de kerk hoort, is het oordeel van Christus zelf. Wanneer iemand actief is in de gemeente, maar tegelijk laat merken dat hij niet van Gods genade wil leven, mogen we hem niet handhaven binnen de kring van de kerk. Maar ook andersom: wan-

Ook onder oprechte christenen komen veel misvattingen voor, over de uitverkiezing, over de eindtijd, over de drie-eenheid, over de schepping, over de kerk, en ga zo maar door

neer iemand niet kan inzien dat een bepaalde opvatting strijdig is met de leer van de Schrift, maar tegelijk laat merken dat hij de Here van harte liefheeft, steeds bereid is om zich vanuit

Gods woord te laten onderwijzen, en zijn heil volledig van Christus verwacht, is het niet aan ons om te zeggen: je staat buiten het koninkrijk van God. Eerder zullen we hem, ondanks het klaarblijkelijke verschil van mening,

blijven behandelen als broeder in Christus. En dat betekent: hij is welkom in de kerk.

De muren en de poort

Deze aanpak is niet vanzelfsprekend. In het veelkleurige kerkelijke landschap van de moderne wereld is het gewoon geworden dat ieder een kerk zoekt die aansluit bij de eigen voorkeuren. Bovendien is het hip om elkaar daarin niet te veroordelen: over de kerkmuren heen reiken wij elkaar de broederhand. Ondertussen laten we de muren staan. Dat is immers wel zo praktisch: laat ieder zijn eigen overtuiging mogen volgen en mogen waar maken in een gemeente naar eigen smaak. Ook vrijgemaakt Gereformeerden worden gemakkelijk in deze mode meegetrokken. Als iemand zich bij ons niet thuis voelt, maar liever naar de Christelijke Gereformeerden gaat, laat hem: dat zijn toch ook ware kerken? Als iemand de kinderdoop niet voor zijn rekening kan nemen en dus overgaat naar een Baptistengemeente, laat hem: daar zitten toch ook oprechte christenen? Het is dan nog maar een kleine stap om zo'n overgang enigszins te pushen: vind je zelf ook niet dat je eigenlijk niet bij ons past? Zou je niet naar die andere kerk willen overstappen? Laten we dan echter wel beseffen dat we op zo'n manier geen katholieke, algemene christelijke

kerk meer zijn, maar ons hebben laten afzakken naar het peil van de sektarische denominatie. Er is verschil tussen enerzijds berusten in het feit dat er zoveel verschillende kerkmuren staan, en anderzijds die kerkmuren benutten om lastige leden achter te kunnen dumpen. Het eerste kan onvermijdelijk zijn; het tweede is tegen de stijl van ons Hoofd in. Ook als we sommige muren niet kunnen slopen, behoren we de poort open te laten staan: wie door de Deur van Jezus Christus binnengaat, hoort per definitie bij de kerk.

Voorwaarden

Dat betekent niet dat we binnen de kerk alles maar moeten tolereren, zolang we nog kunnen aannemen dat het om 'oprechte christenen' gaat. Niet voor niets stelde de bovengenoemde synode-uitspraak uit 1914 een aantal voorwaarden. Kerkelijke tolerantie betekent namelijk (kom op, laten we er eens een mooie formule voor verzinnen) dat we wel verdragen dat iemand nalaat wat hij naar onze overtuiging moest doen, maar niet verdragen dat iemand iets doet wat hij naar onze overtuiging moest nalaten. Toegespit op de voorwaarden van 1914: we kunnen iemand niet dwingen om tegen zijn geweten in positief te spreken over de kinderdoop (daarom moet hij ook maar geen ouderling worden). Maar we mogen wel van hem verwachten dat hij het actief propageren van zijn eigen standpunt nalaat. Of voor het geval van Jan en Annemarie van Dijk: we kunnen het eventueel verdragen wanneer ze nog niet komen tot het laten dopen van hun kind, maar we hoeven het niet te tolereren wanneer ze zichzelf laten overdopen.

Verantwoording

Formules zijn mooi. Maar hoe werkt het in de praktijk? Want wanneer het echtpaar

Van Dijk hun kind niet laat dopen, valt dat op. Er komen vragen over. Vragen naar de kerkenraad, maar ook vragen naar de ouders zelf. Waarom doen jullie dit? Reken maar dat zij hun overtuiging dan moeilijk kunnen verzwijgen. En evenmin de overwegingen op grond waarvan zij tot deze overtuiging zijn gekomen. Is dat geen propaganda? Het zal inderdaad lastig zijn om hier precies de grenzen aan te geven. Om nog eenmaal te verwijzen naar de synode-uitspraak uit 1914: die benadrukte voor en na dat ze in deze zaak geen vaste regels kon geven. Elk geval zal op zichzelf beoordeeld moeten worden. Maar dan nog is er een duidelijk verschil tussen enerzijds een eerlijke verantwoording van je eigen afwijkend gevoelen en anderzijds een campagne om zoveel mogelijk anderen voor jouw standpunt te winnen. Het laatste hoeft een kerkenraad niet toe te staan; het eerste mag hij zelfs stimuleren. Wij geloven immers niet dat de kinderdoop slechts stoelt op een obscure gereformeerde traditie. Was dat wel het geval, dan zouden we elke open discussie daarover als een bedreiging moeten ervaren: het mocht eens blijken hoe voos en willekeurig de gronden voor de kinderdoop zijn. Maar wij geloven dat de Schrift zelf ons deze richting wijst. Het is niet verkeerd wanneer enige opschudding rond het gezin Van Dijk de hele gemeente beweegt om opnieuw de Bijbel hierop na te slaan en de rijkdom van het Verbond opnieuw te ontdekken. Sterker nog: willen we Jan en Annemarie van Dijk ooit zover krijgen dat ze hun kind toch laten dopen, dan is daar op zijn minst een gemeente voor nodig die de weelde van deze overtuiging kent en met kennis van zaken het gesprek daarover aangaat.

Wij geloven immers niet dat de kinderdoop slechts stoelt op een obscure gereformeerde traditie

k.harmannij@home.nl

Bijbel op bezoek

Verborgen overwinning

1 Koningen 17: 24

Corné Alderliesten

Soms kom je bij een broeder of een zuster die zo diep in het dal van duisternis verkeert, dat je afvraagt of Gods rol is uitgespeeld. De enige die kan helpen is God zelf. Maar waar is Hij? Door de duivel monddood gemaakt? Ook al lijkt Hij soms verslagen, de belijdenis van de weduwe uit Sarefat, wil jou en je broeder of zuster juist bemoedigen in het geloof in Jezus' overwinning.

In 1 Koningen 16 zie je dat de koningen van Israël God zo langzamerhand uit het land hebben verdreven. Grondig en systematisch. Wat kan je nog van Hem verwachten? Op dat moment verschijnt Hij plotseling (17: 1): daar is Elia – mijn God is de HEER! Maar een paar verzen later is Hij ook al weer verdwenen: ‘... hij ging weg en trok zich terug ...’ (vers 5). De HEER is overal, maar niet bij zijn kind. Hij geeft niet thuis ... Herkenbaar? Dan laat de voor Israël verborgen HEER in 1 Koningen 17 zien dat Hij toch de machtigste is. Zelfs in het hol van de briesende leeuw. Elia kreeg namelijk de opdracht om naar Sarefat te gaan. Het land van de Sidoniërs - de plek waar Baäl is geboren. En daar zie je de kracht van het Woord van God wanneer de weduwe doet wat Elia zegt: ze maakt een koek, alleen op grond van de belofte van God dat meel en olie niet op zullen raken. Zij gelooft dat alleen de HEER bepaalt wat er met Zijn schepping gebeurt. Zo wordt de duivel in eigen huis verslagen!

Waarom zij?

Op dit moment valt pas echt de duisternis in het dal: de zoon van de weduwe wordt ziek ... en sterft. Daar gaat haar gevoel van veiligheid bij God. Vandaar dat Elia zo reageert, als jouw broeder of jouw zuster of jijzelf, ook

kan reageren: ‘Waarom hij of zij? Waarom ik?’ (17: 20). Juist het gevoel een speelbal te zijn, kan je wanhoop zo groot kan maken. En op dit dieptepunt, als de vrouw van heel ver moet komen en zelfs Elia (zeg maar als begeleidende ambtsdrager) God wanhopig vraagt waarom dit nu juist deze vrouw moest overkomen, behaalt God zijn grootste overwinning: Hij geeft de jongen het leven weer.

Grootse belijdenis

Zo heeft ook Jezus, verborgen in de diepste duisternis, gevochten om het recht op Zijn broers en zussen. En Hij heeft gewonnen! Je kunt het gevoel krijgen zelfs bij de Heer niet veilig te zijn - zoals de weduwe. Maar het is diezelfde weduwe, die je voor wil gaan met een grootse belijdenis: ‘En toch ... toch vertrouw ik op de overwinning van Jezus Christus. En toch ... toch geloof ik dat niets mij kan scheiden van Gods liefde voor mij – in Hem’. Ik bid jou de Heilige Geest toe, zodat deze weduwe jou, en je broeder of zuster tot een voorbeeld mag zijn.

Kerkelijk werkers

Pastor in beweging

Hans Meerveld

'Het zou een paar jaar geleden ondenkbaar zijn geweest.' 'Het rapport is niet minder dan revolutionair.' 'Uitvoering van dit rapport zou niet minder dan een ramp zijn voor de PKN.' Dit zijn een paar kwalificaties die in de pers gegeven worden aan het rapport Pastor in beweging van de commissie de Jong aan de synode van Protestantse Kerk in Nederland. Gezien de commotie die dit rapport al voor de beslissing van de synode heeft veroorzaakt, moet er wel iets aan de hand zijn.

In dit artikel willen we een paar kernpunten van het rapport doorgeven. Allereerst ter informatie. Daarbij is het goed te beseffen dat de PKN een andere structuur en cultuur heeft dan de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). Bijvoorbeeld: in het rapport wordt uitgegaan van een gemiddeld aantal gemeenteleden per predikant. Dat ligt op 1050. En een van de oplossingen van commentatoren op het rapport is dat het geen probleem moet zijn om dit aantal te verhogen tot 2000. Dit geeft al aan dat een predikant in de PKN niet zo maar te vergelijken is met een predikant in de GKV. Het profiel is anders. Naast informatie willen we een paar discussiepunten, die in dit rapport naar voren komen, op een rijtje zetten. Die nodigen uit om te vergelijken met de situatie in de GKV. Of met andere woorden: wat kunnen we leren van dit rapport?

Crisis in de kerk

De auteurs van *Pastor in beweging* constateren dat er een fors tekort aan predikanten komt. Dat is een zorgelijke ontwikkeling, juist in een tijd dat de kerk zich met nieuw élan wil presenteren in de samenleving. Want in een ander rapport, *Leren leven van de ver-*

wondering, zijn keuzes gemaakt. Gekozen is voor een kerk midden in de samenleving, vitaal en aantrekkelijk, spiritueel en missionair. Vanuit de kracht van het Woord wil de kerk zich inzetten voor geloofsverdieping, geloofsoverdracht en een actievere rol in de multiculturele samenleving. Maar dit hoge ideaal loopt stuk als de organisatie die dit moet doen, niet passend is. Dat vraagt om een omslag in denken, maar ook de bereidheid om veranderingen door te voeren. Het moet een organisatie zijn die ondernemend en toekomstgericht is. 'Het nieuwe élan moet vooral komen van onze predikanten en de kerkelijk werkers. Van hen wordt verwacht dat zij het voortouw nemen en geestelijk leiding geven aan de opbouw van de gemeente en hun verantwoordelijkheid voor de kerk in haar geheel.'

Eén beroepsgroep

Een van de maatregelen die genomen zou moeten worden is om predikanten en kerkelijk werkers onder te brengen in één beroepsgroep: de pastores m/v. Dit houdt niet in dat het onderscheid tussen een academisch opgeleide predikant en een HBO-opgeleide kerkelijk werker wordt

Het voorstel is om kerkelijk werkers het ambt van overling of diaken te geven.

opgeheven, maar wel dat de kloof die er nu nog bestaat tussen deze twee beroepen wordt opgeheven. Accentverschil blijft bestaan: 'De HBO-theoloog heeft gestudeerd met het oog op een beroepspraktijk, de WO-theoloog heeft een analytisch vermogen ontwikkeld en een brede visie op godsdienst en levensbeschouwing in het geheel van de cultuur. Het taakveld visie/missie is daarom vooral voor de pastor met een academische opleiding en het taakveld organisatie en/of uitvoerende taken ligt meer op de weg van de pastor met een HBO-opleiding.'

Ambtsdragers

Als de stap gezet wordt om er één beroepsgroep van te maken, dan is het voor de collegialiteit niet goed als de één bekleed wordt met een ambt en de ander niet. Als van een HBO-opgeleide gevraagd wordt om in de gemeente leiding te geven, dan moet die naar het oordeel van de commissie ambtsdrager zijn. Interessant wordt dan de vraag: welk ambt? De commissie heeft overwogen om alle pastores het ambt van predikant te geven. Maar dat is niet het voorstel. Het voorstel is om kerkelijk werkers het ambt van ouderling of diaken te geven, afhankelijk van de invulling van het takenpakket. Maar dit geldt alleen als er sprake is van een leidinggevende functie. Als dat niet het geval is, dan is het ook niet noodzakelijk om ambtsdrager te zijn: dan kan de kerkelijk werker in de kerk aan het werk zonder ambt. Het voorstel houdt verder in om meer mogelijkheden te openen om predikant te worden. Naast de bekende gang via de universiteit, wordt nu voorgesteld om HBO-ers via een aanvullende opleiding 'voorgaan in de eredienst' de mogelijk-

heid te geven om predikant te worden. Met andere woorden: pastores waarvan het gemeenschappelijke kenmerk is dat ze een leidinggevende functie in de kerk hebben, vormen samen één beroepsgroep, maar niet iedereen in deze beroepsgroep is predikant: dat is alleen weggelegd voor de WO-theoloog en de HBO-theoloog met aanvullende studie.

Dat vraagt om een omslag in denken, maar ook de bereidheid om veranderingen door te voeren

De kerk als werkgever

Het voorgestelde systeem heeft vanuit het perspectief van de kerk als werkgever voordelen. Niet elke ambtsdrager doet hetzelfde, er is sprake van functiedifferentiatie. De variaties hebben betrekking op bekwaamheid (o.a. het gevolg van opleiding), de breedte van de functie, de opgebouwde ervaring en specialisatie (bijv. het verzorgen van de eredienst, verlenen van pastorale zorg, begeleiden van werkgroepen, enz.). En hieraan gekoppeld komt er een systeem van beloningsdifferentiatie. Voor elke functie komt een afzonderlijke beloningsschaal. Deze financiële kaders worden landelijk vastgesteld. Verder wordt er op aangedrongen om de invoering hiervan te koppelen aan een systeem van functioneringsgesprekken en loopbaanontwikkeling. Op deze wijze wordt gewerkt aan arbeidsvreugde, rechtszekerheid en een loopbaanperspectief voor de pastor.

Classicaal denken

De commissie beveelt aan om de classisale vergaderingen een belangrijke taak te geven als het gaat om het in beeld brengen van de behoefte aan professionele werkers. Elke classis zou de situatie van nu en die van over 10 jaar m.b.t. de inzet van pastorale ondersteuning in kaart moeten brengen en vervolgens om de vijf jaar een beleidsplan

presenteren. Op basis hiervan kan een prognose gemaakt worden van aantal benodigde predikanten en kerkelijk werkers. Gemeenten die over onvoldoende middelen beschikken kunnen dan afspraken met andere gemeenten maken over de inzet op deeltijd- of projectbasis van een predikant of kerkelijk werker, die bij de classis is aangesteld. Voor de tegemoetkoming van gemeenten met financiële problemen wordt een solidariteitsfonds opgericht. Dit wordt een kerkbreed systeem (landelijk) van onderlinge hulpverlening.

Het rapport roept vragen op.

Tot zover een paar hoofdpunten uit het rapport *Pastor in beweging*. Op 16 november jl. heeft de synode van de PKN een uitspraak gedaan over de voorstellen in dit rapport. Inmiddels is duidelijk dat de voorstellen vooralsnog niet werden overgenomen. Besloten werd om e.e.a. nader in studie te nemen.

De situatie in de GKV is niet in alle opzichten te vergelijken met die van de PKN. De geschiedenis is anders. Binnen de PKN heeft men al enkele decennia ervaring met kerkelijk werkers. Een van de ontwikkelingen die beschreven wordt in het rapport is bijvoorbeeld dat verschillende kerkelijk werkers voorgegaan in de eredienst. Soms gebeurt dit op basis van een verleend preekconsent, maar er zijn ook voorbeelden waar dit niet zo is. Er is daar sprake van een gegroeide praktijk die binnen GKV niet voorkomt. Daar zijn wel kerkelijk werkers aangesteld, maar die hebben geen preekbevoegdheid.

Verder is een verschilpunt dat in het rapport wordt uitgegaan van pastores m/v. In de GKV zijn vrouwen niet toegelaten tot de ambten. Toch komen in het rapport onderwerpen naar voren die de moeite waard zijn om verder over na te denken. We noemen enkele vragen

over de relatie kerkelijk werker en het ambt, de noodzaak van academische vorming voor het predikantschap, de mogelijkheid van HBO-predikanten en de kerk als werkgever.

Moet de kerkelijk werker een ambt krijgen?

De synode van Amersfoort (2005) heeft de kerkelijk werkers een wettige plaats gegeven in de gemeente van Christus, naast de ambtsdragers. Er zijn afwegingen gemaakt om de functie van de kerkelijk werker niet als ambt te definiëren. De argumenten daarvoor waren dat de praktijk laat zien dat het vaak om een functie gaat met een assistentiekarakter, dat er nog weinig ervaring is met kerkelijk werkers, dat ze vaak geen overal functie hebben en dat er meer mogelijkheden zijn om de kerkelijk werker in te zetten in meer speciale en incidentele taken, als ze buiten de ambtsstructuur blijven. Dit zijn overwegend praktische en pragmatische argumenten. Verder zal een rol gespeeld hebben dat er ook vrouwen worden benoemd als kerkelijk werker. Maar tegelijk heeft de synode uitgesproken dat kerkelijk werkers voluit geestelijk, kerkelijk en inhoudelijk werk doen, dat van geen andere aard is dan het werk van een ambtsdrager.

M.a.w. de inhoud van het werk zelf geeft geen reden om de kerkelijk werker buiten de ambtsstructuur te houden

M.a.w. de inhoud van het werk zelf geeft geen reden om de kerkelijk werker buiten de ambtsstructuur te houden. Henk A. Post voorspelt in zijn proefschrift *De kerkelijk werker*

en het ambt t.a.v. de GKV: 'Het valt te verwachten dat bij het intensiever gebruik maken van dit type beroepskracht de niet-ambtelijke positie tot frustratie zal leiden bij kerkelijk werkers en gemeenteleden.' Hij schrijft dit vanuit zijn ervaring dat binnen

de PKN de ambteloze positie van kerkelijk werkers wel geleid heeft tot veel frustraties. Het is denk ik van belang om deze gegevens mee te nemen bij een discussie over de kerkelijk werker en het ambt. Het is de vraag of er veel inhoudelijke argumenten zijn, afgezien van de m/v kwestie, om deze werkers geen ambtelijke functie te geven.

Is voor predikant academische vorming noodzakelijk?

Het is opvallend dat in de reacties van predikanten op het rapport veel aandacht is voor de academische vorming. 'Zonder academisch gevormde predikanten zal de kerk op den duur verkommeren', schrijven een paar predikanten in het Reformatorisch Dagblad. Hun belangrijkste argument is dat verkondiging te maken heeft met de vertaling van het Evangelie in de hedendaagse cultuur. Daarvoor is volgens hen een academische opleiding noodzakelijk. Kennis van Grieks en Hebreeuws wordt ook wel genoemd, maar minder prominent. Dat zal te maken hebben met de lagere eisen ten aanzien van deze vakken op veel universiteiten. Nu is het de vraag of de noodzaak van academische vorming zo'n sterk argument is. De hermeneutische competentie krijgt ook in een HBO-opleiding veel aandacht. Meerdere lezers van dit soort artikelen hebben er op gewezen dat academisch vorming gezien de praktijk niet een garantie is dat de verkondiging altijd goed is. Verder is het denk ik ook zo dat als je kijkt naar de werkzaamheden van een predikant het moeilijk vol te houden is dat voor al die werkzaamheden een academische opleiding noodzakelijk is. Voor sommige onderdelen is een meer beroepsgerichte opleiding op HBO-niveau wellicht zelfs geschikter. Stefan Paas en anderen heb-

ben er op gewezen dat als je het onderwerp bekijkt vanuit perspectief van de kerken wereldwijd, de Nederlandse HBO-theologen hoger opgeleid zijn dan heel veel voorgangers elders, die toch zegenrijk werk doen. Het lijkt mij goed dat de voor- en nadelen van deze eis eens op rijtje worden gezet en dat pas na deze vergelijking hier een verantwoorde uitspraak over wordt gedaan.

HBO-predikanten?

Het rapport doet het voorstel om het de HBO-theologen via een aanvullende opleiding mogelijk te maken om predikant te worden. Het wordt een opleiding waarbij

niet de eis geldt van de kennis van de klassieke talen. Dit lijkt op een praktijk die ook in de GKV wel voorkomt. Daar zijn mensen die in de weg van artikel 8 KO predikant worden. Kijk je naar de voorbeelden, dan blijkt dat

dit traject nogal eens wordt aangevraagd door mensen die een HBO-opleiding achter de rug hebben en aanvullend, via een specifiek traject vanuit de Theologische Universiteit, bijgeschoold worden. Standaard zit daar in dat deze mensen colleges homiletiek volgen. Maar ook andere hiaten worden weggewerkt via extra scholing. In het artikel 8 traject komt meer kijken dan alleen de gevolgde opleiding. Deze studenten moeten ook een getuigenis van hun kerkenraad overleggen waaruit blijkt dat zij in aanmerking komen. Het betreft een getuigenis waarin een uitspraak wordt gedaan over geschiktheid en over het persoonlijk geloof van zo'n kandidaat. Maar het punt waar het hier om gaat is dat er naast een universitaire opleiding al een weg bestaat die sprekend lijkt op wat voorgesteld wordt in dit rapport.

Er wordt naar de dominee gekeken als een gewone werknemer met loopbaanperspectief, specialisatie en loon naar werken

Is de predikant een gewone werknemer?

Het rapport kenmerkt zich door een zakelijke, managementachtige analyse van het dreigende predikantentekort. Er een gewone werknemer met loopbaanperspectief, specialisatie en loon naar werken. Elementen als dat een predikant in zijn ambt namens Christus tot de gemeente spreekt, dat soort ideeën krijgen hier nauwelijks aandacht. Door meerderen is genoemd dat het in het rapport ontbreekt aan een duidelijke ambtsvisie. En dat is ook zo. En het is voor mij ook de vraag of dit wel verantwoord is, om zo naar het predikantsambt te kijken, zonder dat dit gebeurt vanuit een theologische visie. Het is dan net alsof het meest wezenlijke ontbreekt. Aan de andere kant is het wel een perspectief, de zakelijke benadering. De vraag is welke plek deze zakelijke overwegingen moeten krijgen in het behandelen van de vraag naar

de inzet van pastores. De angst van velen is dat in gemeenten gekozen wordt voor een HBO-predikant uit economische motieven. Als dat een doorslaggevende rol gaat spelen, dan zijn we ver verwijderd vanwaar het Christus om ging bij de instelling van ambtsdragers.

Afrondend

Het rapport confronteert ons met een paar wezenlijk vragen. De kerkelijk werker is ook binnen de GKV een vertrouwd figuur geworden. Verder is het niet ondenkbaar dat er ook in de GKV in de toekomst een predikantentekort komt. Verschillende vragen die nu aangestipt worden, komen dan weer terug. Waar dan in ieder geval behoefte aan is, is een studie waarin de visie op het ambt en kerk niet alleen pragmatisch en beleidsmatig wordt uitgewerkt, maar vooral ook theologisch en spiritueel.

Meldpunt

seksueel misbruik
in pastorale of
kerkelijke relaties

www.dedriehoek.nl

Tel. 038 - 423 21 25

Boekbespreking

Leven uit de Bron

Inspiratie voor gemeenteopbouw halen waar die te vinden is.

Wim de Groot

Gemeenteopbouw is het werk van Christus. Zoals we als kerken in onze belijdenis uitspreken. Tegelijk is het werk van mensen. Vandaar dat kerkenraden zich regelmatig bezinnen op en plannen maken voor gemeenteopbouw. 'Leven uit de Bron' kan daarbij een goed handvat bieden. Ik heb begrepen dat verschillende GKV-kerkenraden inmiddels met dit boek in zee zijn gegaan. Hebben ze daarmee een goede keus gedaan?

Een beetje raar is het wel. In het vorige nummer van Dienst heb ik eerst het vervolgbboek *Groeien bij de Bron* besproken. Toen ik daarmee bezig was vroeg ik me hardop af of dit eerdere

boek ook al in Dienst besproken was. Niet dus. En meteen zit je er dan aan vast. Niet dat het een straf is, overigens, want ook dit boek van Marius Noorloos is prima te lezen.

Bouwen op het fundament

Noorloos heeft jarenlange praktijkervaring met gemeenteopbouw. Die ervaring heeft hem geleerd, dat je niet moet beginnen bij de praktijk. Het maken van plannen, schrijven van beleid of stellen van targets moet niet de prioriteit hebben. Wil je goed aan gemeenteopbouw doen, dan moet je je eerst grondig bezinnen.

Terug naar de Bron. Vandaar dat de ondertitel van dit boekje luidt: *via geloofsopbouw naar gemeenteopbouw*.

Noorloos gebruikt in zijn inleiding een prach-

tig beeld: "Er zijn al heel wat publicaties verschenen over geloofsopbouw en gemeente-, parochie- of kerkopbouw afzonderlijk, maar er is nog weinig gepubliceerd over de noodzakelijke verbinding tussen beide onderwerpen. Het valt me bijvoorbeeld in veel kerkelijke beleidsplannen op, dat er aan het begin nog wel sprake is van een christelijk uitgangspunt, maar dat daarvan in het vervolg weinig en soms zelfs niets meer is terug te vinden. Deze gang van zaken is te vergelijken met het leggen van een fundament op de ene plaats en daarna ergens anders verder gaan bouwen... In zo'n geval heeft het fundament geen functie en loopt de bovenbouw het risico na kortere of langere tijd te verzakken." (9) Noorloos wil fundament en gebouw verbinden. Vandaar dat hij niet meteen met plannen naar voren komt, maar eerst een stuk bezinning op gang wil brengen. En ook bij alle uitgewerkte cursusonderdelen en instructies die daarna volgen vormt bijbelstudie de kern en de basis. Alleen vandaar uit kan gewerkt worden.

Bezinning

Noorloos definieert de gemeente als een gemeenschap die wordt gekenmerkt door:

- a. betrokkenheid bij of hart voor de Heer;
- b. betrokkenheid bij of hart voor elkaar als zijn volgelingen;

c. betrokkenheid bij of hart voor zijn werk in en voor de wereld.

Ofwel: het gaat in de gemeente om de Heer te leren vinden, volgen en vertegenwoordigen. In onze kerken wordt dezelfde trits wel gebruikt onder de kopjes *boven, binnen, buiten*. Hierin is niet één meer belangrijk dan de andere, maar ze zijn drie pijlers voor een gezond gemeentelven. Het woordje 'betrokkenheid' geeft aan dat het aller-eerst op je hart aankomt. Vanuit de relatie leren we ook ons verstand en onze handen goed te gebruiken.

Nu lijkt dat niet zo nieuw. En dat is het misschien ook niet. Toch is het goed dat het gezegd wordt. Noorloos geeft ook aanwijzingen hoe je aan die kern moet bouwen: "Het is van vitaal belang deze betrokkenheid persoonlijk te beoefenen. Daarvoor regelmatig tijd en aandacht te reserveren. Keer op keer blijkt echter, hoe weinig daarvan terecht komt. Dat wordt meestal niet veroorzaakt door er te weinig tijd aan te besteden, maar door er te weinig prioriteit aan te geven. Dit gebrek wordt vaak veroorzaakt door twijfel of deze betrokkenheid wel zin heeft. (...) In het kader van gemeenteopbouw is het van wezenlijk belang dat vooral kerkenraden en commissies niet slechts een werkgemeenschap zijn, maar eveneens en allereerst een geloofsgemeenschap vormen." (25) Terecht constateert Noorloos dat je, als je die betrokkenheid niet oefent, als kerkenraad ook niet stimulerend kunt zijn voor het geloof van de gemeente.

Dat is ook Noorloos' pleidooi als het gaat om 'buiten'. Hij benoemt weerstanden tegen het naar buiten treden van de kerk en

stelt dan: "Vanwege deze stevige weerstanden van binnenuit en van buitenaf tegen het werk van de Heer in en voor de wereld beperken veel kerken en hun beleidsorganen zich voornamelijk tot het in stand houden van het eigen kerkelijke leven." (27)

Het is een spiegel waar onze kerken steeds weer in zouden moeten kijken. Zo vaak betrap ik me er op dat we als kerken zeer naar binnen gericht leven. En waar er wel aandacht is voor 'buiten' beperkt dit zich vaak tot mooie woorden en loopt het stuk op een zeer

weerbarstige praktijk. Vandaar ook dat ik het belangrijk vind dat Noorloos aangeeft dat de drie bovengenoemde aandachtsvelden drie peilers zijn. Waar één van die peilers onderontwikkeld is, zakt het kerkelijk leven scheef.

Gelovig realisme

Nu lijkt dat te mooi om waar te zijn. Noorloos geeft echter aan, dat het Evangelie inspireert. Waar je uitgaat van eigen inzichten zul je snel vervallen in een ongelovig optimisme of een ongelovig pessimisme. Waar Jezus Christus echter bewust als Bron van geloofsopbouw gezocht wordt, daar kunnen de gevolgen niet uitblijven. In Christus valt bijvoorbeeld de tegenstelling tussen consolideren en vernieuwen weg. Je moet er dus voor kiezen om het Evangelie welwillend te beluisteren en te beantwoorden. Waar dit gebeurt, gaan we het krachtenveld van de Geest binnen. Die inspireert *om te gaan leven volgens Gods bedoeling of in de geest van Jezus*. (32)

Dat dit realistisch is geeft Noorloos aan door een praktijkvoorbeeld. Een kerkenraad was diep verdeeld door een ernstig conflict. Gezamenlijke oefening in de drie velden van betrokkenheid leidde uit de impasse. Er

En waar er wel aandacht is voor 'buiten' beperkt dit zich vaak tot mooie woorden en loopt stuk op een zeer weerbarstige praktijk

ontstond weer nieuwe moed. En inmiddels is er weer een bloeiend geestelijk leven in die gemeente. De kerkenraad schreef binnen een jaar na het begin van dit opbouwproces: “(...) Zo is leven uit de Bron een katalysator geworden zowel voor ons persoonlijk als voor ons gezamenlijk geloofsleven.” (34)

En nu de praktijk...

Na een liturgisch intermezzo vervolgt Noorloos dit bezinningsgedeelte met een praktische uitwerking. Het is een compleet uitgewerkte cursus voor een kerkenraad om via geloofsopbouw te komen tot gemeenteopbouw. De schrijver kiest voor de term ‘cursus’ omdat hij vindt dat het niet mag gaan om een vrijblijvend gesprek, maar om een concrete bijdrage te leveren aan de opbouw van de gemeente.

De cursus beslaat ongeveer zes dagdelen en is tot in detail beschreven in het boek. Zoals ik in mijn vorige bespreking al aangaf heb ik zelf niet zoveel behoefte aan zo’n gedetailleerde opbouw van een cursus. Tegelijk kan ik me voorstellen dat anderen dat wel prettig vinden. Ik vind het goed dat Noorloos ook in de cursusopbouw zijn adagium niet verloochent: hij begint steeds met een bijbelstudie voordat je met elkaar aan de slag gaat. Ook in de opbouw van de cursus als geheel komt dat uit: na de inleiding volgen eerst drie hoofdstukken bezinning. Je wordt gedwongen eerst zelf te benoemen wat leven uit de Bron is. Vervolgens hoe je dat samen doet en hoe je anderen daarin stimuleert. Pas daarna begint Noorloos over beleid en evaluatie. Wat ik ook heel prettig vind, is dat er een keur aan voorstudiemateriaal wordt aangedragen per onderdeel.

Het boek bevat tenslotte een groot aantal bijlagen. Daarin staan verhalen uit de

praktijk, achtergrondinformatie en allerlei ondersteuning voor bij de cursus en verdere bezinning. Er worden tips gegeven voor het opstellen van een mission-statement, voor het brengen van groot-huisbezoek rondom het thema van het boek en bouwstenen om te bouwen aan de kern van de kerk. Verder heel praktische bijlagen over omgaan met verschillen en missionair zijn. Zaken die in *Groeien bij de Bron* verder uitgewerkt zijn. Kortom: in de bijlagen zit een kleurrijk palet aan ondersteuning bij de hoofdinhoud van het boek. Dat maakt dit deel van het boek zeer geschikt voor verdere bezinning.

En dus...

denk ik dat dit boek kerkenraden kan helpen om meer spiritueel (vanuit de Bron dus) in het (vele) werk te staan. De opzet van het praktische gedeelte is dusdanig, dat je er gemakkelijk gebruik van kunt maken. Zeker als je het vervolg *Groeien bij de Bron* er bij betreft heb je een goed uitgangspunt om een slag te maken. En je gemeente te bouwen door de diepte in te gaan. Hoe dichter bij de Bron, hoe meer je krijgt. Dat wens ik veel gemeenten toe. Vandaar dat ik dit boek, samen met het vervolg, van harte bij u aanbeveel.

Wim de Groot is predikant te Nieuwerkerk aan den IJssel

Gegevens van de in dit en in het vorige nummer besproken boeken zijn:

Leven uit de Bron, via geloofsopbouw naar gemeenteopbouw, 5e bewerkte en geactualiseerde druk, is een uitgave van Kok, ISBN 90 435 0716 4, 168 pag. € 15,90. Inmiddels is bij Kok ook verschenen *Groeien bij de Bron, kansen voor het christelijk en kerkelijk leven*. ISBN 90 435 1089 0, 239 pag., € 15,50.

Diaconaat

AOW in veel situaties ontoereikend

Veel ouderen kennen stille armoede

Dirk-Albert Prins

Uit onderzoek blijkt dat de AOW in veel situaties niet toereikend is om in de kosten van levensonderhoud te voorzien. Het vermoeden is eindelijk objectief bevestigd. Het NIBUD is dé organisatie op het gebied van inkomen en uitgaven. Als NIBUD de noodklok luidt is het geen gerucht, maar is er echt wat aan de hand.

De AOW gaat voor ruim 50% op aan vaste lasten als huur, energie en verzekeringen. De hele AOW-uitkering is voor een ongehuwde (dus ook weduwen) € 938,55 en voor gehuwden samen € 1282,84, los van 8% vakantie-uitkering. Het is goed voor te stellen dat het van de overige € 469,- moeilijk rondkomen is. Denk aan eten, kleding, presentjes, reiskosten, kerkelijke bijdragen e.d. Iedere oma wil de kleinkinderen toch ook af en toe verwennen?!

Tegemoetkomingen

Het is goed om te weten dat er naast de kale AOW-inkomsten nog veel andere regelingen zijn die de financiële druk iets verlichten. Denk aan huurtoeslag, zorgtoeslag, bijzondere bijstand, kwijtscheldingen, 65+-regelingen of bijzondere regelingen in de burgerlijke gemeente. De oudere zou zich op dit punt ook goed moeten laten voorlichten. Doorgaans zal de 65+er geen arbeid verrichten, maar enige inspanning is wel nodig om de uitkering door genoemde regelingen aan te vullen. Goede verwijzing en ondersteuning door de diaconie naar deskundigen in de gemeente of loketten en organisaties kan veel ellende voorkomen. Ook wanneer genoemde regelingen goed worden benut kan er sprake blijven van financiële nood. Veel kosten zijn afhankelijk van de persoonlijke situatie en vaardigheden en om-

gevingsfactoren. Bij NIBUD is veel informatie te vinden over dit onderwerp, zo is er een website met informatie speciaal voor ouderen: www.nibud.nl/opleeftijd.

Van financiële nood is het in de praktijk vaak een kleine stap naar andere noden. Wanneer iemand door je financiën ernstig wordt beperkt in het leven kan een isolement zomaar ontstaan. Weinig contacten, minder abonnementen, meer piekeren, lagere zelfwaardering door het niet mee kunnen doen aan de gangbare norm in 'de samenleving' e.d. Hoewel ook persoonlijke omstandigheden en vaardigheden hierin een rol spelen, is zo iemand ook erg afhankelijk van omgevingsfactoren. Zijn er mensen die oog en tijd hebben voor deze groep. Staat de omgeving open voor de mening en kennis van ouderen. Zijn er gelegenheden om elkaar laagdrempelig (ook financieel) te treffen, de zogenaamde hangplekken voor ouderen?

(Financiële) nood vraagt om solidariteit

Diaconie mag alert zijn op de (financiële) situatie van ouderen in de gemeente. In situaties waarin het inkomen ontoereikend is om in de vreugde van Gods koninkrijk deel te nemen (aan het gemeenteleven mee te doen) kan de diaconie overwegen het inkomen (incidenteel) aan te vullen. Op dit punt mag de solidariteit

in de gemeente zichtbaar worden. “Die veel heeft, heeft niet teveel, die weinig heeft, komt niet tekort.” Het zou een schande zijn wanneer we de ‘armeren’ zouden uitsluiten, omdat hun bestedingsniveau niet aansluit bij de gangbare uitgaven van andere gemeenteleden. Denk hierbij eens aan verjaardagen, vakanties, (culturele/kerkelijke) uitjes, kleding e.d. U vraagt zich nu vast af ‘in de kerk gaat het toch niet om de uiterlijke zaken – status, uiterlijk, materie?!’. Inderdaad zou het daar niet om moeten gaan! Wat dat betreft hebben diakenen nog veel missiewerk te verrichten binnen de gemeente.

Is nood bespreekbaar?

Recent bleek nog uit toerustingbijeenkomsten van Diaconaal Steunpunt dat niet zozeer het signaleren een probleem is voor de diaconie, maar vooral het bespreekbaar maken. Hoewel dit per streek kan dit verschillen is het over het algemeen erg lastig om openheid over dit onderwerp te krijgen. Veel senioren leven volgens het ‘niet klagen maar dragen-motto.’ Een diaken zei ‘ze verhongeren nog liever dan dat ze om hulp vragen.’ Ook het NIBUD signaleert die levenshouding. Ouderen zijn over het algemeen ook goede debiteuren, zelden laten ze een rekening liggen. Nu veel ouderen toch schulden hebben moeten maken is er dus echt wat aan de hand. Wat dat betreft is deze generatie te prijzen.

Je inkomen is in de kerk toch niet belangrijk?

Elkaars lasten dragen

Vanuit christelijk perspectief valt er ook een kanttekening te maken bij deze houding. In de gemeente mogen broeders en zusters er voor elkaar zijn. De Bijbel gebruikt het beeld, elkaar tot hand en voet zijn. Dit geldt niet alleen voor geloofszaken, maar ook in het praktische leven. Dit krijgt vorm in het diaconaat (dus ook tussen gemeenteleden onderling). Maar hoe kun je er voor elkaar zijn wanneer

we elkaar onze noden niet durven vertellen? De Bijbel geeft zelfs het voorbeeld dat de diepste noden met elkaar worden gedeeld, ‘zij beleden elkaar hun zonden’. Dit prachtige voorbeeld mag ook uitnodigen om elkaar de ingrijpende noden uit het dagelijks leven te delen. Tot troost, en tot leniging van de nood. Wie zegt tegen een verkleumde ‘ga heen en kleed je warm’?

Is de cultuur er klaar voor?

Hoe je je ook aangesproken voelt tot deze vorm van eenheid, eenheid in Christus, iedereen voelt wel aan dat dit hoge eisen stelt aan de cultuur. Het zou vanzelf moeten gaan, maar de praktijk toont aan dat onze cultuur in veel gevallen tekortschiet in dit opzicht. Soms is er begrijpelijk reden om de noden niet op te biechten, omdat dan de status, zeggingskracht, eigenwaarde verloren gaat. Dit vraagt om verootmoediging bij de noodlijdende: Christus en Zijn gemeente te vertrouwen en zich hieraan over te durven geven, maar zeker ook bij de hulpgever in deze situatie: laat ik mijn medechristen volledig in z’n waarde? Niet de aardse welvaart is van belang en geeft zeggenschap, maar de schatten in de hemel. Hiermee staat het haaks op de normen in de huidige tijd. Het AOW-probleem zou onze geloofsgemeenschap wakker moeten schudden, er is iets aan de hand!

Diaken: steun de noodlijdende AOW-er (in stilte), maak de cultuur en het AOW-probleem bespreekbaar in de gemeente, zodat we op termijn elkaar in alle opzichten kunnen bijstaan en opdragen aan God! Werk hierin samen met ouderling en predikant.

Dirk-Albert Prins is werkzaam bij het Diaconaal Steunpunt

Diaconaat

Vrijwilligerswerk in de kerk

De natuurlijke hulpbronnen

Dirk-Albert Prins

De samenleving is langzaam aan het veranderen. De wijzigingen in het zorgstelsel zijn daarvan een voorbeeld. Minder vaak worden algemene regels afgesproken, meer en meer worden persoonlijke keuzes, maatwerk, maar ook eigen verantwoordelijkheid de norm. Een effect daarvan is dat de zorg en hulp aan huis niet meer automatisch iets is dat alleen tussen hulpvrager en zorginstelling wordt geregeld.

Met de invoering van de WMO wordt naast de eigen mogelijkheden ook steeds meer gekeken naar mogelijkheden van de omgeving van de hulpvrager. Het begrip 'gebruikelijke zorg', de zorg die logischerwijs vanuit het eigen gezin kan worden geboden, krijgt steeds meer nadruk. Ook wordt gekeken hoe andere personen in de omgeving hulp kunnen bieden. Dit maakt een beroep op de overheid/collectieve faciliteiten kleiner. Kortom een mogelijkheid om de kosten in de hand te houden en te besteden aan hen die het echt nodig hebben.

Behoefte aan vrijwilligers groter

Als deze ontwikkeling zich doorzet zal er in de toekomst steeds meer behoefte zijn aan vrijwilligers in de zorg en huishoudelijke hulp. De mantelzorger, die op dit moment al zwaar belast wordt, zal het niet minder zwaar krijgen. Vanuit de samenleving zal de vraag naar vrijwilligers groter worden. Christenen zijn van oudsher mensen die relatief veel vrijwilligerswerk verrichten. De overheid gaat er vanuit dat de kerken in de WMO de ruimte die de kerken krijgen om verantwoordelijkheid te nemen voor de samenleving meer gaan benutten. Los van de vraag om

welke activiteiten dit dan zal gaan is er de vraag hoeveel vrijwilligerswerk zou de kerk dan kunnen doen.

Veel zorginstellingen zijn op dit moment voor een groot deel afhankelijk van vrijwilligers om dat beetje extra aandacht te kunnen geven. De verwachting is dat het voorzien in vrijwilligers lastiger zal worden. Voor christelijke instellingen blijkt dit probleem iets minder groot te zijn. De vrijwilligers worden gemiddeld steeds ouder. Jongere vrijwilligers zijn minder geneigd zich structureel te binden en kiezen vaker voor projectmatig/incidenteel vrijwilligerswerk.

Resultaten

Om deze materie in beeld te krijgen is een onderzoek naar vrijwilligerswerk in de gereformeerde kerken gedaan. Uit het onderzoek kwamen een aantal gegevens naar voren: *Veel vrijwilligers geven aan dat het feit dat ze gevraagd zijn de doorslag gaf om bepaald vrijwilligerswerk te doen. Opvallend is dat mensen met een betaalde baan vaker vrijwilligerswerk verrichten. Het meeste vrijwilligerswerk wordt binnen de eigen gemeente gedaan.*

Vanuit de samenleving zal de vraag naar vrijwilligers toenemen..

Wanneer buiten de eigen kerk vrijwilligerswerk wordt gedaan wordt er geen onderscheid gemaakt tussen christelijke of niet christelijke organisaties. Het ontvangen van een beloning wordt niet als belangrijk gezien, waardering daarentegen is wel belangrijk. In facilitering wordt in stoffelijke zin ook aan de vrijwilligers gedacht. Training en begeleiding ontbreken nogal eens. Kerkelijke mantelzorgers verzorgen vaker niet-familieleden (b.v. gemeenteleden) dan niet-kerkelijke mantelzorgers.

Aanbevelingen

De conclusies van het onderzoek leiden tot een aantal aanbevelingen. Enkele zullen hier worden genoemd. Kerken: zorg dat je vrijwilligers en mantelzorgers in beeld hebt. Maak keuzen welk soort vrijwilligerswerk je als gemeente wil aanbieden, dit in afstemming met partijen uit de omgeving als andere kerken, instellingen en lokale overheid. Zorg dat vrijwilligers en mantelzorgers steun en waardering ontvangen vanuit de gemeente, ze verrichten immers diaconaal werk.

Strategisch inzetten van vrijwilligers

Bij vrijwilligerswerk wordt in dit geval vooral gedacht aan hulp aan anderen in het kader van zorg en huishoudelijke hulp. Je zou kunnen zeggen diaconale hulp. Het schoonmaken van het buurthuis, of bestuurswerk van de voetbalvereniging zijn ook nuttig, maar van een andere orde. Wanneer christenen present willen zijn in de samenleving en vanuit Gods liefde de harten van mensen willen bereiken, en daarmee willen werken aan een betere samenleving, is het goed om na te denken welke activiteiten zich het beste lenen voor dit doel. Het is te overwegen om vooral zichtbaar te zijn in (vrijwilligers)werk

dat zich richt op noden, ontspoorde levens, sterven en gezinsproblematiek. Ook het onderwijs valt in deze categorie, omdat hier effectief belangrijke normen, waarden en een levenshouding kan worden overgedragen. Dit zijn allemaal activiteiten die vormend zijn voor de mens en maatschappij.

Op de kaart

Dit onderzoek helpt om vrijwilligerswerk en mantelzorgers weer onder de aandacht te brengen. Dit onderwerp mag nadrukkelijk ook in het licht van de ontwikkelingen rond de WMO worden geplaatst. Ook kan het een rol spelen in de bezinning op extern diaconaat. Geef het een plek in het diaconaal beleid van uw gemeente. Een diaconie kan niet zonder een beleidsplan om gestructureerd beleid te voeren!

De samenvatting van dit onderzoek is te downloaden via de DS-site. Het rapport is verkrijgbaar tegen overschrijving van € 12,50 op Postbankrekening 50 68 231 ten name van de Stichting IBA te Zeist, onder vermelding van Rapport "Kerk en caritas". Voor info: 030-69 95 994

Gods liefde zichtbaar maken op cruciale momenten in het leven

het meeste vrijwilligerswerk binnen eigen gemeente

Diaconaal Steunpunt

Bijeenkomsten over schuldhulp een succes

Terugblik en reacties

Dirk-Albert Prins

Afgelopen oktober en november hebben Diaconaal Steunpunt en De Driehoek gezamenlijk een vijftal avonden georganiseerd rond Schulden. Deze problematiek kent vaak twee invalshoeken, een financiële kant en een psychosociale kant. Aan deze bijeenkomsten werd meegewerkt door Stichting SCS.

De bijeenkomsten hadden als titel: **De diaken is (g)een hulpverlener**. Hiermee wordt direct de positionering van de diaken duidelijk. Dicht tegen de professionele hulpverlening aan, maar wel onderscheidend. De diaken is er niet om het werk van de hulpverlening over te nemen, maar juist preventief te voorkomen of aan te vullen. Een goede samenwerking is daarom van groot belang. Hiermee kan voorkomen worden dat diaken en hulpverlener elkaar voor te voeten lopen, of zelfs tegenwerken. Hoe goed bedoelt ook.

De avonden werden geopend met het verkennen van een aantal **aanknopingspunten in de Bijbel**. Nehemia wijst zijn volk terecht omdat volksgenoten diep in de schulden zitten en worden uitgebuit. Prediker waarschuwt voor ondoordachte acties. Handelingen laat zien hoe mooi het is om met elkaar te delen. En Korintiërs laat zien dat geven mag leiden tot eer aan God. Tijdens deze avonden is verder stilgestaan bij de aanleiding voor schulden, soorten schulden, bijkomende problematiek, minnelijke traject bij schuldhulp of WSNP en mogelijk-

heden voor diakenen om hierin een helpende rol te vervullen. Stichting SCS heeft een bijdrage geleverd aan deze avond en vooral de preventie verdiept.

Wat kunnen diakenen doen?

Preventie: Het spreekt voor zich dat het na te streven ideaal is om dergelijke problemen te voorkomen. Preventie is daarom een belangrijk doel. Hiervoor is nodig: openheid om over het onderwerp geldbesteding te praten, voldoende kennis van de materie bij diakenen en bij gemeenteleden (e.a.), voorlichting, juiste en tijdige verwijzing, opvangen van signalen van (dreigende) problemen, zoals:

Er is meer openheid nodig om over dergelijke problemen te praten

Ongeordende administratie Geen telefoon/elektra/water, Vaak dezelfde kleding, Kinderen kunnen niet mee op schoolreis of andere sociale activiteiten, Niet reageren op post, Veranderde omstandigheden (bijv. AOW, WW, ontslag, scheiding e.d.), Gezins-samenstelling, bv. éénoudergezin

Let op: geen van deze punten betekenen dát er schulden zijn, het kunnen echter wel signalen zijn!

Op de DS-site is de handreiking: Gesprek over geldbesteding te bestellen/downloaden om met de gemeente over dit onderwerp door te praten. Ook biedt www.stichtingSCS.nl meer informatie over dit onderwerp.

Diaken heeft langdurige ondersteunende rol

Helpen: Naast preventie is er voor diakenen ook een taak om in noodsituaties die zijn ontstaan ruimhartig te (laten) helpen. Enkele tips en mogelijkheden hiervoor zijn: *Samenwerking met gespecialiseerde hulpverlening, Helpen met invullen aanvraagformulier, In noodsituaties: schulden rechtstreeks betalen om bv. afsluiting of ontruiming te voorkomen, Voorwaarden stellen: hulp zoeken, meegaan met gesprek. Geld dat je uitleent ben je meestal kwijt. Duidelijkheid: lening of gift. Blijven ondersteunen, wees contactpersoon tussen prof. hulpverlener en cliënt (buddy)*

Waar professionals meestal een afgeronde taak hebben, is het juist de diaken die in de relatie met de mensen voor langere tijd een ondersteunende rol heeft. Maak daarom een bewuste afweging of het de diaken of een deskundig gemeentelid moet zijn om op de achtergrond het gemeentelid te begeleiden.

Valkuilen: Wanneer een mens (dus ook diaken) wordt geconfronteerd met geldnood bij anderen is de neiging groot om direct te helpen. Dat is goed. Echter niet alle hulp helpt de betrokkene ook echt verder. Er zijn een aantal valkuilen te onderscheiden: *Eén schuld = vaak meer schulden. Dingen uit handen nemen. Niet door durven vragen. Te snel geld geven. Geen voorwaarden stellen.*

Stelregel is: Diaconaat is helpen bij het

dragen in plaats van overnemen van de last! Een goede analyse van het probleem is noodzakelijk om ook de juiste hulp te geven waar betrokkene ook na afloop mee verder kan. Als gedragsverandering een vereiste is om ook na de schuldsanering gezond verder te kunnen heeft een goedbedoelde gift eerder een averechts effect.

Reacties en opvallende opmerkingen uit de bijeenkomsten:

“De mensen komen niet met hun problemen, dat is jammer”. Deze uitspraak onderstreept dat schaamte en passiviteit vaak voorkomen. Voor diakenen extra reden om zich in te spannen om het gesprek over dit onderwerp op te zoeken!

“Er komt veel op ons af als diaken”. Deze uitspraak komt wat defensief over, alsof het een last is om mensen te helpen. Vanuit de diaconale basis is het juist een lust om te mogen

helpen. Dus niet op ons AF, maar op ons PAD. Pas wel op dat je door jouw hulp niet zelf in de problemen komt. Als blijkt dat de armen van de

diaken tekort zijn, is het goed om na te denken wat er moet gebeuren om wel de noden te kunnen lenigen. Welke mensen, gaven, structuren, organisatievormen zijn nodig? Hoe wordt dit zichtbaar in het beleidsplan van de diaconie? Wordt dit ook al gedragen door de brede kerkenraad en dus ook de predikant?

“Soms verdwijnen mensen nadat ze geld van de diaconie hebben ontvangen, dat hoort er nou eenmaal bij”. Hoewel deze reactie begrijpelijk is, is het ook een indicatie dat er niet altijd een goede analyse van het probleem wordt gemaakt. Vaak wordt te snel

Geeft jullie beleidsplan aan wat nodig is om wel te kunnen helpen?

geld gegeven. Uit angst om paternalistisch te zijn. In dat geval: door de diaconie van de regen in de drup..

Is het gemeentelid hiermee echt geholpen? Is er verdiept in de persoon met de schulden? Waarschijnlijk goedbedoeld, heeft de diaconie meer aan eigen motieven gedacht dan aan het belang van de ander...

"In het diaconaat is de menswaardigheid toch belangrijk, dus geld geven in plaats van zelf de rekening betalen". Deze opmerking maakt duidelijk dat niet iedere situatie op zichzelf staat. Per situatie is het nodig een aparte afweging te maken. Is geld nodig? In de hand? Betaling van een rekening? Of juist alleen bemoedigen en doorverwijzen? Vaak kan het geen kwaad om heldere voorwaarden te stellen. Soms zelfs eerst een prestatie te verlangen en daarna een beloning. Allemaal in het belang van de mens met de problemen.

"Soms wordt de waarheid verdoezeld, dat is toch hetzelfde als liegen". In zekere zin is verdoezelen van de waarheid hetzelfde als liegen. Er zit wel een verschil in motief en uitwerking van beide woorden. Liegen komt welbewust over en leidt tot confrontatie, partijen die tegenover elkaar staan. Verdoezelen van de waarheid geeft iets onbeholpens, iets van onmacht en verlegenheid met de situatie aan. Het roept sympathie op en bereidheid te helpen. Wees er altijd alert op dat de (hele) waarheid niet wordt verteld en dat veel mensen met schulden zich in een positie manoeuvreren die ze zelf ook niet willen. De waarheid boven tafel krijgen is belangrijk, begrip hebben voor de situatie is noodzakelijk.

"Schulden zijn niet altijd verwijtbaar". Het is terecht heel belangrijk genuanceerd

met situaties van schulden te blijven kijken. Iedere situatie staat op zichzelf. Pas op voor (voor)oordelen of karikaturen. Hiermee doe je veel mensen echt tekort. Juist in deze situaties is begrip en vertrouwen belangrijk. Welke aanpak vervolgens daaruit voortvloeit, hangt van de situatie af.

"Leuk die theorie, maar wat als mensen niet willen praten en veranderen?". Je kunt mensen niet dwingen om hun problemen op te lossen en ook niet om die met je te delen. Toch is het de moeite waard om mensen proberen te overtuigen dat het beter is wel over hun problemen te vertellen. Kom je afspraken na, heb aandacht, vraag door, wees gelijkwaardig, leef je in, neem de tijd, creëer herkenning. Neem geen verantwoordelijkheid over, maar biedt wel alternatieven.

De presentaties die zijn gebruikt tijdens deze avond zijn te downloaden via de DS-site

Adresgegevens

Diaconaal Steunpunt

www.diaconaalsteunpunt.nl

diaconia@gbouw.nl

Tel. 038-4270480

Postbus 499

8000 AL Zwolle

Telef. avondspreekuur
dinsdag 19.00-20.00 uur
ook via 038-4270480

Bezoekadres

Burg. Vos de Waelstr. 2

Fax 038-4270401

Diaconaal consulent

Dirk-Albert Prins

Persbericht

De Driehoek in de pastorie

Het leven in de pastorie is voor de predikantsvrouw niet altijd gemakkelijk. Gebeurtenissen in de kerk gaan het predikantsgezin niet voorbij. Als vrouw van de predikant kun je niet altijd zeggen wat je daarvan vindt.

Met de erkenning dat predikantsgezinnen in hun leefsituatie te maken hebben met specifieke stressfactoren doet De Driehoek een hulpaanbod aan predikantsvrouwen.

Achter de gordijnen van het glazen huis De predikantsvrouw kan in haar rol als vrouw en moeder gemakkelijk klem komen te zitten tussen de belangen van de predikant -die tegelijk haar echtgenoot is-, haar kinderen en de gemeente.

Deze situatie kan zoveel stress opleveren, dat je je geloofsblijheid (of misschien zelfs het geloof?) er bij zou verliezen. In het Nederlands Dagblad van 25 november j.l. is geciteerd uit het artikel van F.J.K. van Santen in de Waarheidsvriend, huisorgaan van de Gereformeerde Bond. Onder het kopje "De dorpsdominee als je vader" schetst de auteur de problematiek van domineesgezinnen.

Hij roept daarbij op deze problemen bespreekbaar te maken.

Deze oproep heeft De Driehoek, instelling voor christelijke psychosociale hulpverlening, serieus genomen. In eerste instantie is gekozen voor een individueel traject, onder professionele begeleiding, waarbij de privacy gewaarborgd blijft.

Voor informatie kunt u contact opnemen met de communicatieadviseur van De Driehoek

*Ineke van Dongen, i.vandongen@dedriehoek.nl
of via één van de kantoren van De Driehoek.
(zie www.dedriehoek.nl)*

**Seksueel
misbruik
verstikt**

Meldpunt seksueel
misbruik in pastorale of
kerkelijke relaties

Voor advies, informatie en begeleiding
als er sprake is van seksuele intimidatie
of misbruik binnen de gemeente.

Wij zijn bereikbaar op alle werkdagen
tussen 9.00 en 17.00 uur.

de driehoek
gereformeerde maatschappelijke dienstverlening

Je mag er zijn!

Meldpunt:
Telefoon 038 - 42 32 125
Internet: www.dedriehoek.nl

Column Alleen

Ik ben weer begonnen met roken. En ik was nog wel zo druk bezig voor de kerk, die avond. Er moest een leespreek worden uitgezocht voor de zondag erop. Die missie was nog niet geslaagd toen Zuster Onrust belde om – ja, waarom eigenlijk, vroeg ik me af toen ze had opgelegd. In ieder geval had ze me tussen alle zorgen door geattendeerd op een website waar ik terecht kon voor een stukje Goed Gereformeerde Leiding, zoals we die tegenwoordig zo node missen in Ons Dorp. Ik volgde haar raad op, surfte wat langs scherpzinnige persschouwen en kerkrechtelijke driestarren. En toen was daar ineens die onstuitbare nicotinevraag, ergens vanuit de hypofyse of zo.

Terwijl ik bij de snackbar nerveus het cellofaantje openpeuterde om er snel één te kunnen opsteken, besloot ik ook maar een broodje hamburger met ui en vette kledder te bestellen. Had ik tenminste een reden om even te gaan zitten en ter plekke te genieten van de eerste, rustgevende teugen rook. En de leesmap natuurlijk. M'n vingers kleefden toen ik onderweg naar huis de tweede opstak. Mevrouw Pieters was nog lang niet terug van de bijbelstudie, maar ik vond geen moed meer om verder te zoeken naar een bruikbare preek. Dus de fles Four Roses kwam uit de kast en de afstandsbediening zapte me naar Temptation Island. Toen een uur later de voordeur openging, was ik net op tijd bij het late Journaal. Gelukkig vroeg ze niks en verdween ze al snel naar boven: kon ik nog even in de achtertuin een peuk leegzuigen. Daarna ging ik zelf de badkamer in, een beetje draaierig (Gauloises vallen zwaar op de maag als je niks meer gewend bent). De eerste plens douchewater geurde als na een feestje van vroeger: tabaksrook die langzaam uit de haren spoelt en als een zware teeroplossing langs de neusvleugels stroomt. Tien minuten later voelde ik nog niet schoon, maar ze rook gelukkig niks, zelfs de uien niet. De snackbar was al weer open, zag ik toen ik die zondagmiddag naar de kerk liep. Er zat een man in z'n eentje patat te eten. Met vette vingers bladerde hij door de Viva. Ik liep verder, en hoorde mezelf even later een preek voorlezen die mevrouw Pieters had uitgezocht. Dat ging best goed eigenlijk – dubbelleven is helemaal niet zo moeilijk.

En nu moet ik natuurlijk nog opschrijven dat het allemaal opgebiecht en uitgebeden is, dat ik bevrijd en voor nieuwe verslavingen bewaard ben. Maar het herstel is broos, dus ik geef mevrouw Pieters alle portemonnees plus de afstandsbediening mee als ze naar bijbelstudie gaat. En als ik weer eens even baal van de kerk kun je me eigenlijk al helemaal niet een avond alleen laten. Dat weet ze nu - en Hij ook natuurlijk.

Pieters